

Projekt

**TARTU
FILMIKESKUSE
RAJAMISE UURING**

Oktoober, 2014

Sisukord

1. Sissejuhatus: käsitlusala ja eesmärgid.....	3
2. Üldplaan: Loomemajanduse arengusuunad ja prioriteedid.....	4
2.1. Euroopa Liidu (EL) kultuuri- ja loomemajanduse poliitika.....	4
2.2. Eesti loomemajanduse strateegia alaviitega filmitööstusele.....	5
2.3 Filmitööstusele suunatud finantsstiimulid kui regionaalse arengu hoovad.....	8
3. Keskplaan: Tartu kui potentsiaalne filmikeskus.....	9
3.1 Visioon.....	10
3.1.1 Tartu filmistuudio.....	10
3.1.2 Tartu regionaalne filmifond ja 'cash rebate' skeem.....	12
3.2 Turg ja konkurendid.....	15
3.3 SWOT analüüs.....	16
4. Lähiplaan: Tartu Filmistuudio numbrites.....	19
4.1 Filmistuudio investeeringud ja rahastus.....	19
4.2 Projekti käivitamise kulud ja tegevused.....	25
4.3 Filmistuudio tegevuskulude projektsioonid.....	26
4.4. Jätkusuutlikkus.....	28
5. Tartu filmistuudio ja filmifondi rahvusvahelise turundamise mehhanismid.....	31
6. Edasised tegevused.....	32

1. Sissejuhatus: käsitlusala ja eesmärgid.

Investeeringud kultuuri- ja loomesektorisse ning sealhulgas kitsamalt filmitööstusesse, on strateegilise tähtsusega otsus piirkondliku konkurentsivõime tõstmiseks ning pikaajaliste struktuursete muutuste elluviimiseks ühiskonnas. Loovad talendid on kaasaegse informatsiooni- ja teadmispõhise majanduse olulisemateks katalüsaatoriteks. Maailma üks tuntumaid ja mõjukamaid arvamusteliseid - urbanistika, konkurentsivõime, kultuurilise ja tehnoloogilise innovatsiooni ning demograafiliste trendide uurija - professor Richard Florida, leiab, et tänapäevane majandus on oma põhialustelt loomemajandus. Siinjuures toonitab R. Florida kohaliku / regionaalse võimu tähtsat rolli loovatele ökosüsteemidele toetava miljöö kindlustamisel.

Kultuuri- ja loomemajandus (*cultural and creative industries*) on Euroopa Liidu poliitika üks viimaste aastate prioriteete. Sellest tulenevalt suunatakse ainult Eesti loomemajanduse sektori arendamiseks Euroopa Regionaalfondist perioodil 2014-2020 kokku kuni 20 miljonit eurot.

Loomemajanduse toetamise üks peamisi eesmärgi on siduda kultuuri- ja loomevaldkondades olevat potentsiaali ettevõtlusega. Dünaamiline ja loominguline filmitööstus on rammus pinnas innovatsiooni õitsenguks, ekspordivõimekuse kasvuks ning investeeringute ligimeelitamiseks. Tänapäevaks on selgelt teadvustunud audiovisuaalse (AV) tootmise kui Euroopa tõusutrendis oleva majandusharu arendamise vajadus ja potentsiaal.

Kuna rahvusvaheline filmitootmine on oma olemuselt eri riikide vahel pidevalt liikuv nomaadlik ja projektipõhine tööstusharu, siis pakub see ka väiksematele piirkondadele võimalusi majanduse elavdamiseks ja mitmekesistamiseks rahvusvahelise rahastuse toel. Lisaks on audiovisuaalne ka kultuuriväärtus, mis kajastab ja kujundab tervet ühiskonda. Film annab võimaluse vahendada kohalikke väärtushinnanguid, ajalugu, kultuuri ja traditsioone nii kodumaisele kui rahvusvahelisele publikule palju lihtsamalt ja efektiivsemalt kui ükski teine meedium. Mõistõttu on alati ära märgitud filmitööstuse olulist rolli ka näiteks kohaliku turismitööstuse arendamise juures.

Eelpool toodust inspireerituna on päevakorras Tartu filmistuudio rajamise ja Tartu regionaalse filmifondi loomise projekt(id).

Käesolev uuring kaardistab Tartusse filmistuudio rajamise projekti esmaseid eeldusi, selle võimalikku profiili, rahastusallikaid ja eeldatavat turgu.

Projekti lõppeesmärgiks on Tartusse kavandatava filmistuudio ja regionaalse filmifondi käivitamise mudeli väljapakkumine.

2. Üldplaan: Loomemajanduse arengusuunad ja prioriteedid

Loomemajandust saab käsitleda majandusharuna, mis kasutab kultuuri sisendina, kuid mille väljund on funktsionaalne. Loomemajandus põhineb individuaalsel ja kollektiivsel loovusel, oskustel ja andel ning on võimeline looma heaolu ja töökohti intellektuaalse omandi loomise ja kasutamise kaudu. Eestis on loomemajanduse valdkonda dek s a r h i t e k t u u r , audiovisuaalkunstid, ringhääling, disain, etenduskunstid, meelelahutustarkvara, kirjastamine, kunst, muusika, reklaam, muuseumid, raamatukogud ja käsitöö. Siinjuures hõlmab audiovisuaalvaldkond endas nii filmikunsti kui meediateenuste valdkonda.

Nii loomemajanduse temaatika kui valdkonnad on pidevas muutumises. Loomemajanduse valdkondi võib jaotada väga erinevatest aspektidest lähtudes. Võttes aluseks loova tegevuse põhieesmärgid saab loomemajandusmaastiku kaardistada alljärgnevalt:

- ✓ Selgete äriliste eesmärkidega (müügitulu, rentaablus jms.) loomeettevõtted.
- ✓ Loomeettevõtted või -asutused, kes suures osas riikliku või omavalitsuste finantseerimise toel korraldavad kultuuriüritusi, mis on toovad riiki või regiooni turiste. Turismi kaudu omakorda suurenevad kohalike ettevõtete tulud ning kasvab regiooni maine.
- ✓ Loomeettevõtted või -asutused, kes suurendavad läbi kultuurialase tegevuse regiooni ja/või riigi tuntust ja mainet, mille tulemusena kasvab riigi ja/või regiooni atraktiivsus rahvusvaheliselt.
- ✓ Loovad isiksused, kes tegelevad loomeprotsessiga ning kellel puuduvad ärilised eesmärgid.

Loomemajanduse toetamise üks peamiseid eesmäärke on siduda kultuuri- ja loomevaldkondades olevat potentsiaali ettevõtlusega, et soodustada uute innovaatiliste ja ambitsioonikate ärimudelite tekkimist.

2.1. Euroopa Liidu (EL) kultuuri- ja loomemajanduse poliitika

Kultuuri- ja loomemajandus on EL poliitika üks viimaste aastate prioriteete. Selline esiletõstmine lähtub loomemajandusest kui keskkonnast, mis võimaldab teistel majandusüksustel turul konkurentsivõimelisem olla.

Kultuuri- ja loomemajanduse, kaasa arvatud AV-sektori, potentsiaali rakendamise tähtsust EL üldiste eesmärkide elluviimisel on rõhutatud nii Euroopa Komisjoni poolt 2010. aastal välja antud Rohelises Raamatus (*Green Paper „Unlocking the potential of cultural and creative industries“*) kui ka 2012. aastal teatise kultuuri- ja loomesektori edendamise Euroopa majanduskasvu ja konkurentsivõime tõstmiseks.

Investeeringud kultuuri- ja loomesektorisse ning sealhulgas kitsamalt filmitööstusesse, on strateegilise tähtsusega otsus piirkondliku konkurentsivõime tõstmiseks ning pikaajaliste struktuursete muutuste elluviimiseks ühiskonnas. Integreeritud regionaalse arengu mudel

teadvustab loomemajanduse panust piirkonna majanduse elavdamise ja sotsiaalse kaasavuse hüvanguks.

Kaasaegses post-industriaalses Euroopas, kus alates 90-ndate keskpaigast on kadunud pea pooled tööstussektori töökohad, kasvab loomevaldkonna majanduslik tähtsus üha enam. Loomemajanduse arendamisel on võtmeroll erineva tasandi ja valdkonna võimustruktuuride koostööl, kelle pädevuses on loovaid talente ligimeelitavate tõmbekeskuste arendamise kohta valdkondlike või piirkondlike strateegiliste otsuste vastuvõtmine.

Loovate ökosüsteemide edasiseks elujõuliseks arenguks on oluline nii loomemajanduse alamvaldkondade sisene kui valdkondade ülene koostöö. Loomemajanduse arenguvajadust ja potentsiaali nähakse uute kasvuallikate leidmises ja majanduse muutmises teadmistemahukamaks. Loomemajanduse tugimeetmete rakendamine oskuste ja teadmiste integratsiooniks kõikvõimalikel tasanditel lähtub eesmärgist soodustada uute ambitsioonikate ärimudelite tekkimist ning toodete ja teenuste arendamist. Loovate / innovaatiliste partnerlussuhete rajamisest muuhulgas kunsti/disaini, filmi/video, teadusasutuste, koolide/ülikoolide ja ettevõtlussektori vahel tekkiv sünergia on niisiis konkurentsi- ja ekspordivõimekuse kasvamise alusteks.

Loomemajandusealase teadlikkuse, teadmiste ja oskuste suurendamine on tegevused, mille toetamist käsitletakse aruka arengu elementaarse osana.

EL struktuurivahenditest antakse esmajoones toetust sellistele projektidele, mis aitavad kaasa EL toimimise üldiste eesmärkide saavutamisele ehk regionaalselt tasakaalustatud sotsiaal-majandusliku arengu ning jätkusuutliku ja innovaatilise ühiskonna edendamisele.

EL üldiseks strateegiaks perioodil 2010-2020 on **arukas, säästev ja kaasav areng**. Euroopa 2020 strateegia elluviimiseks on seatud viis ambitsioonikat eesmärki tööhõive, innovatsiooni, hariduse, keskkonnanahoiu ja sotsiaalse kaasamise vallas. Iga liikmesriik on nimetatud valdkondades defineerinud omad eesmärgid ja seadnud eesmärkide saavutamise mõõdikud.

Eesti 2020 arengukava fookus on viie eesmärgi saavutamisel:

- ❖ Hariduse kvaliteet, kättesaadavus ning vastavus õppija ja ühiskonna vajadustele.
- ❖ Kõrge tööhõive ja kvaliteetne tööelu.
- ❖ Teadmistemahukas ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline majandus.
- ❖ Puhas ja mitmekesine looduskeskkond ning loodusressursside tõhus kasutus.
- ❖ Kodanike ja ettevõtete vajadusi toetavad kestlikud ühendused ja liikumisvõimalused.

2.2. Eesti loomemajanduse strateegia alaviitega filmitööstusele

Eesti loomemajanduse võimekuse arendamise peamine strateegiline siht on Eesti ettevõtete lisandväärtuse suurendamine loova mõtte osakaalu kasvatamise kaudu müüdavates toodetes ja teenustes.

Loomemajanduse sihipärase arendamise ja arendustegevuste riikliku rahastamisega on Eestis tegeletud alates 2008.aastast. Perioodi 2007-2013 EL struktuurivahenditest investeeriti sektori

arengusse aastatel 2009-2014 kokku üle 8 miljoni euro, millest 6,96 miljonit eurot oli ette nähtud rakendamiseks loomemajanduse piirkondlike ja valdkondlike arenduskeskuste kaudu ning 1,05 miljonit eurot kasutati loomemajandusalase teadlikkuse, teadmiste ja oskuste suurendamise eesmärgil. EL struktuuritoetuste kasutamisel lähtuti Eesti loomemajanduse olukorra uuringu kaardistamise tulemusena ilmnenu kolmest kitsaskohast:

- ✓ Vähene ettevõtlusalane teadlikkus loovas sektoris;
- ✓ Vähene koostöö nii loomemajanduse alamvaldkondade siseselt kui valdkondade üleselt;
- ✓ Loomemajanduse toetavate tugistruktuuride puudumine.

Viimane loomemajanduse kaardistus, mis valmis 2013.aastal ja kajastas perioodi 2011-2012 näitajaid, tõi sektori kitsaskohadena kokkuvõtlikult välja järgnevad aspektid:

- ✓ Loomeettevõtete vähene elujõulisus ja tegevuste killustatus takistavad arengut, investeringute tegemist ja välisurgudele minekut.
- ✓ Loome- ja teiste valdkondade ettevõtjate vaheline koostöö on vähene, st teised majandussektorid ei näe loominguliste lahenduste kasutamises konkurentsieelist ja võimalust teenida suuremat tulu.
- ✓ Riigi toetus loomemajanduse arenguks sobiliku keskkonna ja tugistruktuuride loomisele on olemas, ent puudu jääb ettevõtete endi soovist koostöök.

Loomemajanduse arendamise lähtekohad perioodil 2014-2020 on järgmised:

loomeettevõtjate madal ekspordisuutlikkus
loome- ja teiste valdkondade ettevõtjate vähene koostöö
tugistruktuuride teenused ei ole konkurentsivõimelised

Loomemajanduse arendamise strateegilisteks alusdokumentideks on:

„Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020“

- Prioriteetne suund: „Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“

Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“

- •tõsta tootlikkust töötaja kohta EL keskmisega võrreldes 80%-ni
- •tõsta tööhõive määra vanusegrupis 20-64 76% tasemele

„Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020“

- rohkem tulu kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste eest

Loomemajanduse meedet rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest. Toetusmeetme rakenduskeskuseks on Kultuuriministeerium ja rakendusüksuseks EAS.

2014-2020 rahastamisperioodil on loomemajanduse arendamise avatud taotlemiste kaudu toetavate tegevuste eelarve 16,1 miljonit eurot, sh:

- ✓ inkubatsioon 4 milj. eurot
- ✓ arenduskeskused 3,2 milj. eurot
- ✓ ühisprojektid 0,7 milj. eurot
- ✓ taristu ja tehnoloogia 4 milj. eurot

Loomemajanduse arendamise meetmest saavad avatud taotlusvoorudest toetust taotleda:

- ✓ loomemajanduse valdkonnaga tegelevad ettevõtted ja organisatsioonid;
- ✓ alustavad ja tegutsevad loomeettevõtjad;
- ✓ teiste sektorite ettevõtted ja organisatsioonid.

Loomemajanduse tugimeetmete rakendamise lõpp-eesmärk on saavutada võimekus, kus Eesti loomeettevõtted on turutingimustes elujõulised ja edukad. Siinjuures vaadeldakse võimekust kui potentsiaali, tahte ja rakenduse suutlikkuse sümbioosi.

Loomemajanduse arendamise tegevussuunad 2014-2020

Loomemajanduse inkubatsiooni ja tugistruktuuride arendamine

Loomemajanduse valdkondades tegutsevate ettevõtete ekspordivõimekuse arendamine sh rahvusvahelistes võrgustikes osalemine ning rahvusvaheliste kontaktürituste korraldamine.

Loomemajanduse sidumine teiste sektoritega

Loomemajandusalase teadlikkuse tõstmine

Loomemajanduse taristu ja tehnoloogilise võimekuse arendamine

valdkonnaga seotud infrastruktuuri ja tehnoloogilise suutlikkuse edendamine

Suunates kaamera Eesti filmitööstusele, näeme, et filmivaldkonna edendamise lähtekohad ja strateegilised eesmärgid ühtivad loomemajanduse üldiste arengusuundadega.

Filmitootmise riiklik finantseerimine ja toetus kohalike omavalitsuste eelarvest on toimiv ja järjepidev, kuid väga piiratud. Eesti aastane toetusmaht filmidele jääb suurusjärku 3 miljonit eurot, samal ajal, kui ühe keskmise või pisut madalama eelarvega Euroopa täispika mängufilmi eelarve on 3-5 miljonit eurot.

Valdav osa Eesti AV-sektori ettevõtetest on mikroettevõtted, kes tegutsevad projektipõhiselt ning killustatult. Kuigi ettevõtlusaktiivsuse määr on kõrge, võib elujõulisust pigem madalaks hinnata. Puudub filmitootmise infrastruktuur kaasaegse filmistuudio näol, kus oleksid samaaegselt ühendatud filmitootmiseks vajalikud ruumilised, tehnilised ja tööjõualased ressursid. Filmistuudio ja -tootmise finantsstiimulite puudumine tõstab Eestit võrdluses naaberriikidega negatiivselt esile.

Filmitootmine ei saa valdavas osas ja pikas perspektiivis tugineda riigi toetusele. Eesti AV-sektori, ja sh filmitootmise, kasvamine saab toimuda peamiselt ekspordivõimekuse tõstmise kaudu. Eesti filmitööstuse klasteri partnerettevõtete, järeltootmiskeskuste ja valdkondliku professionaalsuse sümbioosis leidub küllaga potentsiaali, tahtet ja rakendussuutlikkust rahvusvahelise kaastootmise ja järeltootmistenuste mahtude suurendamiseks. Eesti kui atraktiivse filmitootmismaa pildilt puuduoleva filmistuudio taristu ja tootmise finantsstiimulite visandamisele regionaalsel tasandil keskendubki käesolev töö.

2.3 Filmitööstusele suunatud finantsstiimulid kui regionaalse arengu hoovad

Filmi tootmiseks sobivate võttekohtade valimisel on olulisteks kriteeriumiteks nõuetekohase infrastruktuuri olemasolu ning regiooni ja/või riigi poolt filmitööstusele pakutavad rahalised soodustused ehk finantsstiimulid (*fiscal incentives*). Finantsstiimulite enamlevinud mudeliks on *cash-rebate* skeem, mille kohaselt filmitootja poolt regioonis kantud ja abikõlblikeks kvalifitseeruvad kulud tagastatakse filmifondi poolt tootjale 10-25% ulatuses. Finantsstiimulid on Euroopas regiooniti kasutusele võetud näiteks Inglismaal, Tšehhis, Ungaris, Lätis, Leedus, Rootsis, Saksamaal, Belgias, Irimaal, Luksemburgis, Islandil jne. Baltikumis asutati esimene regionaalne filmifond 2010. aastal Riias.

Riia Filmifond (*Riga Film Fund*) käivitati Riia Linnavalitsuse ettevõtluse struktuurüksuse (täpsemalt - *Entrepreneurship Coordination Center* -) eestvedamisel eesmärgiga leida uusi võimalusi majanduse elavdamiseks kestva majandussurutise tingimustes. Tänapäevaks on Riia Filmifond oma pisut vähem kui nelja tegutsemisaasta jooksul kinnitanud 27 rahvusvahelise kaastootmise finantseerimise kokkulepet partneritega Suurbritanniast (3), Soomest (3), Saksamaalt (2), Taanist (2), Venemaalt (10) Tšehhist (1), Lõuna-Koreast (3), Jaapanist (2) ja Indiast (1).

Nimetatud projektidest on käesolevaks hetkeks teostunud (lõpetatud) 13. Nende Riias toodetud projektide abikõlblikud kulud kokku ulatusid 8 miljoni euroni. Sellest 766 tuhat eurot tagastati tootjatele filmifondist. Seega jäeti pea nelja aasta jooksul piirkonna majandusse täiendavalt ~7,2 miljonit eurot välisraha, mis peamiselt liikus filmitööstuse ja sellega seotud tarneahela (majutus, toitlustus, transport, ehitus, kaubandus jms) tuludesse. Hinnanguliselt oli filmitootmise protsessi kaasatud ~300 kohalikku ettevõtet ja ~400 kohalikku töötajat.

Lisaks eelpool toodud otsestele, filmitööstuse enda poolt genereeritud majanduslikele mõjudele, tuleb ära märkida ka filmitööstusega kaudselt seotud ja kaasnevaid mõjusid. Näiteks asjaolu, et välisproduktioonide poolt sihtkohariiki kaasa toodud võttegrupi liikmetele makstav päevaraha kulub reeglina võttekohas (- mõningatel hinnangutel koguni kuni 120%). On teada, et näiteks Venemaalt saabuvad võttegrupid toovad tihti kaasa ka pereliikmed, kes samuti kohalikku turismi, teenindusse ja kaubandusse oma panuse jätavad. Erinevates uuringutes on täheldatud, et lisaks tootmisprojekti kuluaruandes kajastuvatele ning fondi statuudi kohaselt abikõlblikeks kvalifitseeruvatele kulutustele jätab iga filmiprojekt regiooni lisaks veel vähemalt 10-15% ulatuses vahendeid.

Lisaks panusele kohaliku ettevõtluse elavdamisse ja tööhõive suurendamisse mõjutab filmitööstus kaudselt ka omavalitsuse tulubaasi munitsipaalomandis olevate avalike hoonete ja paikade kasutamise, liikluskorralduse muudatuste, tänavate sulgemise jms omavalitsuste poolt pakutavate teenuste tasude kaudu. Olulise välismõjuna võib välja tuua ka positiivset mõju turismile. (Filmis eksponeeritud võttekohtade ning välisvõttemeeskondade isiklike muljete ja kogemuste vahendusel kasvab piirkonna tuntus.). Niisamuti ei saa jätta märkimata, et filmitööstuse elavdamisega kaasneb paljude valdkonna spetsialistide erialane hõivatus ning kompetents. See omakorda töötab katalüsaatorina uute rahvusvaheliste filmiprojektide ligimeelitamiseks. Päevakohase näite võib tuua Leedust. Leedu Rahvusliku Produtsentide

Assotsiatsiooni juhatuse esimehe, hr. Kestutis Drazdauskas'e, hinnangul on Leedus 2014.aastast käivitunud riiklike finantsstiimulite ja Vilniuses avatud filmistuudio koosmõjul Leedusse meelitatud täiendavalt ca 4 -5 välisprojekti.

Filmitööstuse finantsstiimulite olemasolu Lätis ja Leedus on loonud olukorra, kus suur hulk rahvusvahelises filmisektoris liikuvat raha voolab Eestist mööda, naaberriikidesse, ning Eesti kohalikud filmitootjad on leidnud end ebasoodsast konkurentsiolukorrast.

Eelpool toodust tulenevalt on tänaseks ka Eestis hakatud teadvustama filmitööstuse finantsstiimulite rakendamine vajalikkust. Vastavalt Vabariigi Kultuuriministri, pr. Urve Tiiduse, ja kunstide asekancleri, hr. Raul Oreškini, poolt väljaõeldule, liigutakse täna Eestis sihipäraselt filmitootmise finantsstiimulite rakendamise suunas riiklikul tasandil.

Seega on Tartu linna kava regionaalfilmifondi asutamiseks nõ. õigel ajal õiges kohas pildile asumine ning idee Tartusse rahvusvaheliselt atraktiivse filmistuudio arendamisest koos seda ümbritsevate ekspordivõimekate filmiettevõtete klastriga täielikus kooskõlas käesolevas peatükis eelnevalt kirjeldatud Euroopa Liidu ja Eesti arengusuundadega laiemalt loomemajanduse ja kitsamalt audiovisuaaltööstuse valdkonnas.

3. Keskplaan: Tartu kui potentsiaalne filmikeskus

Dünaamiline ja loominguiline filmitööstus on rammus pinnas innovatsiooni õitsenguks, ekspordivõimekuse kasvuks ning investeeringute ligimeelitamiseks.

Tartusse filmikeskuse loomise idee lähtekohad võib loetleda alljärgnevalt:

- ❖ Nõuetekohase filmistuudio puudumine Eestis
- ❖ Eesti praegune väike atraktiivsus rahvusvahelise filmitööstuse sihtkohana
- ❖ Eesti filmitööstuse senine madal ekspordivõimekus ja tugev polariseerumine Tallinna suunas
- ❖ Eesti filmitootmise vähesest mahust tingitud spetsialistide madal hõive

Filmikeskuse arendamine on strateegilise tähtsusega otsus piirkondliku konkurentsivõime tõstmiseks ning pikaajaliste struktuursete muutuste elluviimiseks ühiskonnas. Ootused on, et filmikeskuse tegevustega kaasnevad pikaajalised sotsiaalmajanduslikud mõjud ületavad otsese investeeringute mahtu. Rahvusvahelised kogemused on näidanud, et otsesed ja mõõdetavad positiivsed mõjud avalduvad juba esimese viie aasta jooksul.

Tänaseks päevaks on nii EV Kultuuriministeerium kui ka Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) selgelt teadvustanud AV-sektori kui Euroopa tõusutrendis liikuva majandusharu arendamise vajadust ja potentsiaali ning Eesti filmitootjate valmidust tuua riiki sisse olulisel määral välisraha. Sellest johtuvalt on meie riiklikud institutsioonid nõus eelpoolkirjeldatud keskkonna arendamise järgnevatel aastatel olulisel määral panustama.

Kuna teadaolevalt tegelevad erinevad töögrupid rahvusvahelise filmistuudio projekti arendamise võimaluste kaardistamisega paralleelselt ka Tallinnas, tuleb Tartu algatusgrupil otsida võimalusi esile tuua just Tartu kui tulevikupotentsiaaliga filmitööstuspiirkonna unikaalseid külgi, toetudes muuhulgas ka Eesti piirkondliku elu edendamisele ja Tartu linna kui mitmekülgse tõmbekeskuse arendamise ideele. Nimetatud 2 viimast lähtekohta tuleks kindlasti ka antud uuringu järgselt erilises fookuses hoida ja neid edasi arendada.

3.1 Visioon

Visiooni kohaselt rajatakse Tartusse uusehitisena aastaks 2018 rahvusvahelisi filmitootmisstandardeid järgiv filmistuudio kompleks kogupindalaga 3600 m², mis koosneb kahest helikindlast võttepaviljonist ehk *sound-stage*'ist: suur paviljon - pindalaga 1200 m², kõrgusega 11 m, ning väike paviljon - pindalaga 500 m², kõrgusega 7 m. Mõlema paviljoni juurde on planeeritud *sound-stage*'ide paralleelset kasutamist võimaldavad abiruumid (grimmi- ja kostüümitoad, kontoriruumid produktsioonitiimi(de)le, puhketoad, dušsi- ja sanitaarruumid). Suures võttepaviljonis paikneks ka tänapäevase eriefektidekeskse kinotööstuse vajadusi arvestav *green screen* taust - pindalaga 450 m², kõrgusega 8 m.

Olulise funktsionaalsusena (ning võimalike Tallinna filmistuudio variantide kõrval unikaalse võimalusena,) kuulub Tartu filmistuudio juurde *backlot* ehk välitingimustes võttepaikade ülesehitamiseks vajalik ning filmistuudioga logistiliselt ja tehniliste kommunikatsioonide abil seotud maa-ala (suurusega vähemalt 0,5 km²).

Lisaks kuuluvad stuudiokompleksi juurde toitlustuspinnad, laod, kulisside ehitustöökoda, ruumid filmistuudio administratsioonile ning järeltootmisüksuse blokk (kuni 10 kontoriruumi) Tartu filmiklastri ettevõtetele.

Rahvusvahelises konkurentsivõimelises toetaks Tartu filmistuudio tegevust Tartu regionaalne filmifond, mis läbi *cash rebate* skeemis rakendatavate finantsstiimulite meelitaks välismaiseid filmitootjaid valima oma tootmispaigaks just Eestit ja Tartut (stuudio ja/või muud võttepaigad). Filmifondi tegevuse teiseks ja mitte vähem tähtsaks eesmärgiks oleks AV-valdkonna ettevõtete ja talentide koostöö, sünergia, rahvusvahelise võrgustumise ja koolitamise toetamine, kindlustamaks regiooni valdkonnaspetsiifilise võimsuse tekkimist ja edendamist.

Seda kõike ehk Tartu kompleksi Filmikeskuse ideed tervikuna, vaatlevadki käesoleva visiooni autorid antud kirjatöös.

3.1.1 Tartu filmistuudio

Esmajärjekorras on oluline käsitleda Tartusse rajatavat filmistuudiot kui olulist osa piirkonnas arendatavast suuremast filmispetsiifilisest ökosüsteemist. Väide tugineb erinevate sarnaste struktuuride rajajate kogemustele rahvusvahelises plaanis (Leedu, Norra,

Saksamaa, USA) ning samuti Kultuuriministeeriumi esindajatelt saadud indikatsioonidele (eelpool nimetud infrastruktuurimeetme taotluste hinnangukriteeriumite asjus). Seega, käsikäes Tartu filmistuudio rajamise kavaga, on oluline arendada ja toetada kohalike valdkonnaspetsiifiliste väikefirmade arengut, sünergiat ja rahvusvahelist võrgustumist, samuti kohalike talentide jätkuvat koolitamist ning nende poolt algatatud projektide toetamist mikrotasandil. Siinkohal tuleb positiivsena ära märkida Tartu Loomemejanduskeskuse (LMK) tegevust ja spetsialiseerumissuundi, mille hulgas ühena kahest on välja toodud just filmivaldkond. Hetkel tegutseb Tartu LMK's kuni kümme AV-suunale orienteeritud ettevõtet ning nii mõnelgi neist on võimekust pakkuda teenuseid ka rahvusvahelisel tasandil. Siit edasi tuleks kaaluda filmifondi kõrvaltegevusena toetusprogrammi käivitamist olemasolevatele arengupotentsiaaliga ettevõtetele ning uutele silmapaistvatele tegijatele.

Tartu loova filmispetsiifilise ökosüsteemi arendamiseks filmistuudio baasil tuleks asutada klaster ettevõtetest, kes tulevastele filmiprojektidele tugiteenuseid suudavad pakkuda. Teenuseliikidena olgu siin ära nimetatud näiteks filmi tootmisteenus pakkumine, operaatori- ja helindamisteenus, valgustus- ja griposakonna teenused, kunsti-, grimmeerimis- ja kostüümisakonna teenused, järeltootmisteenused (montaaž, helindamine, SFX, värvikorreksioon), aga ka majutus-, toitlustus- ja transporditeenused ning paljud teised. Analoogse strateegilise lahenduse võib tuua Leedust. Hiljuti Vilniusesse rajatud filmistuudio projekti algatajaks oli Vilniuse Filmiklaster, kuhu on tänaseks koondunud 22 erineva valdkonna ja spetsialiseerumisega ettevõtet. Lisaks filmispetsiifilistele kompetentsile on klatri liikmeteks muuhulgas näiteks puidutöötlemise ettevõtte ning Vilniuse Tehnikaülikool. Sellise laiapõhjalise kooslusega klatri tegutsemise eesmärgiks on mitmekülgsusest innustust leidva loovuse ja innovatsiooni rakendamine toodete-teenuste arendamisse ning majanduslik integratsioon rahvusvahelisel tasandil.

Otsides Tartu tugevusi, tugevaid brände ja arenevaid ettevõtteid, kelle tegevus filmivaldkonnaga servapidi kattub, tuleks esmalt kaaluda koostööd erinevate IKT-valdkonna ettevõtetega nagu näiteks Mobi Solutions, Playtech jt. Teadusasutuste vallast loomulikult Tartu Ülikooli erinevad instituudid. Just koostöös Tartu Ülikooliga oleks võimalik välja töötada näiteks unikaalne *motion-capture* lahendus, mis sümbioosis Tartu filmistuudiosse planeeritava ruumika *green-screen* lahendusega oleks tulevase Tartu filmistuudio üks unikaalseid müügiargumente rahvusvahelises filmitööstuses üha enam kasutatavate eriefektide (SFX) teostamiseks. Lisaks on IKT-ettevõtete kaasamine ja IKT-teenuste arendamine ühena viiest suunast välja toodud Euroopa Liidu poolt toetavate tegevuste nimistus nutika spetsialiseerumise kasvuala raames.

Lisaks eelpoolnimetatud koostöövõimalustele, näeme Tartu filmistuudio väljaarendamise puhul potentsiaalset kokkupuutepinda Tartu Kutsehariduskeskuse õppesuundadega. Nimelt on filmistuudio toimimise ja filmivõtetele teenuste pakkumise juures üheks äärmiselt oluliseks tugistruktuuriks filmi nn. kunstiosakond ja selle alltöövõtjad, mille kaudu sünnivad filmiloo visuaalsed keskkonnad, mööbel, rekvisiidid ning kogu kostüümi-tekstiili pool. Kahe viimase puhul saab edukalt rakendada ka Tartu LMK teise põhilise tegevussuuna ehk moesuuna ettevõtteid. Tartu Kutsehariduskeskusega tuleks otsida koostöövõimalusi keskuse

praktikabaasi (näiteks puidu- ja metallitöötlemine) ning Tartu filmistuudio juurde planeeritava töökojaga. Veidi kaugemas perspektiivis võib leida sünergiat Tartu Kunstikoolis kutseõppena pakutava 3D-eriala õppekava ümberkorraldamises Tartu filmistuudio juurde planeeritava järeltöötamise- ja SFX-keskuse vajadustele vastavalt.

Tartu kui filmitootmise regiooni kasuks (Tallinnaga võrreldes) räägivad ka suhteliselt madalamad teenuste hinnad, paindlik ja koormusevaba liiklusskeem, turvaline keskkond, bürokraatiavähene suhtlus munitsipaaltasandiga ja kordi rikkalikum Tartut ümbritsev looduslike võttepaikade olemasolu. Samuti võiks siin ära märkida Tartu kui mõttelise keskuse suhtelist lähedust Eestile lähimatele metropolidele - Riiale ja Peterburile.

Filmistuudio peaks töötama käsikäes regionaalse filmifondiga: Studio, pakkudes võimalusi nii kodu- kui välismaiste filmide võtete teostamiseks (olenemata sealjuures ilmastikust ja keskkonnast) ning filmifond, pakkudes väljastpoolt regiooni saabunud filmitootjatele (sh. ka kodumaistele) finantsstiimuleid, et need valiksid just antud piirkonna oma raha kulutamiseks.

3.1.2 Tartu regionaalne filmifond ja 'cash rebate' skeem

Käesoleva ettepaneku kohaselt peaks Tartu regionaalne filmifond pakkuma filmitootmise finantsstiimulit *cash rebate* skeemi alusel ehk tagasimaksena kuni 20% ulatuses abikõlblikeks kvalifitseeruvatest piirkonnas kantud kuludest välis- ja kodumaistele ning rahvusvahelistele kaastootmisprojektidele või neile tootmisteenus osutamisele Tartu regioonis.

Tartu regionaalsest filmifondist peaksid saama toetust taotlema rahvusvahelised ja kodumaised mängu-, dokumentaal- ja lühifilmid ning kvaliteet-telesarjad (sh. komöödiasarjad) episoodide arvuga enam kui 4 osa, nii tootmise kui järeltootmise faasis.

Eraldi tuleks kaaluda poolt- ja vastuargumente, kas toetada ka arvuti- ja nutiseadmete mängude sisu tootmist, (näiteks tulevikus ja juhul kui kasutatakse Tartu filmistuudio teenuseid). Samuti peaks iga formaadi (dokumentaal-, tele-, mängufilm jt.) puhul olema määratud eelarve alampiir, millest alates toetustootlus Tartu regionaalsele filmifondile esitamiseks kvalifitseerub.

Lisaks juurutatavale *cash rebate* skeemile, peaks filmifondi kõrvaltegevusena käivituma toetusprogramm valdkonnale spetsialiseerunud arengupotentsiaaliga ettevõtetele ning uutele silmapaistvatele talentidele - sealhulgas filmiprodutsentidele, tegevprodutsentidele, tootmisjuhtidele ning tootmisteenus pakkuvatele äriühingutele, - kelle kaudu suured rahvusvahelised ja mainekad kodumaised filmiprojektid piirkonda saavad. Regiooni AV-tööstuse kõrge võimekus on oluliseks argumendiks uute rahvusvaheliste filmiprojektide ligimeelitamisel (filmistuudio turundamisel). Seetõttu on oluline soodustada ja toetada kohalike valdkonnaspetsiifiliste väikefirmade arengut, sünergiat ja rahvusvahelist võrgustumist, samuti kohalike talentide jätkuvat koolitamist ning nende poolt algatatud projektide toetamist mikrotasandil.

Oluliseks osutuvad esimeste kaasfinantseerimiseks väljavalitud toetusprojektide tulemused. Mida kõrgemale lendavad esimesed pääsukesed ehk mida paremini Tartu regionaalse filmifondi poolt toetatud projektidel rahvusvahelisel tasandil läheb, seda lihtsam on tegeleda fondil ja stuudiol oma müügitegevusega hiljem.

Eeldatava mahuga, alates sajast tuhandest eurost aastast, oleks Tartu regionaalne filmifond esimene omalaadne Eestis. Ida-Virumaal tegutseb küll Viru Filmifond, kuid selle maht (20-30 tuhat eurot aastas) ei ole rahvusvahelise filmitootmise puhul ka hjuks konkurentsivõimeline. Samuti puudub Virumaal filmitööstuse infrastruktuur ning arvestatav filmitootmisettevõtete kohalolu.

Toetudes välisriikide kogemustele ning viitega värskelt (20.10.2014, Brüssel) avaldatud *The European Audiovisual Observatory* poolt tellitud Euroopa filmitööstuse finantsstiimulite uuringu tulemustele (*Fiscal incentive schemes and their impact on film & audiovisual production in Europe*) võib julgelt prognoosida, et Tartu regionaalse filmifondi loomisega kasvavad märgatavalt nii Tartu AV-valdkond kui Tartusse väljastpoolt saabuvate rahaliste vahendite vood. Tartu kui filmitootmise sihtkoha ülesandeks on aga tagada jätkusuutlik infrastruktuur ning kasvatada oma atraktiivust nii kodu- kui välismaiste filmitootjate suunal läbi võimeka ja jätkuvalt areneva kohaliku AV-sektori.

Tartu Filmifondi mudeli väljatöötamiseks on järgmisel leheküljel esitatud tabelis välja pakutud 2 alternatiivset varianti, millele on võrdlusena kõrvale toodud ka Viru Filmifondi ja Riia Filmifondi (*Riga Film Fund*) tegutsemispõhimõtted.

Ühe välja pakutud Tartu Filmifondi tegutsemismudeli puhul kehtib nõue, et Tartu regionaalfilmifondile toetustaotluse esitajaks on projektile (järel)tootmisteenusust pakkuv või peatootjaga kaastootmislepingu sõlminud Tartus registreeritud professionaalne filmitootmisettevõtte. Nii julgustab fondi toetussüsteem valdkonna kohalikke ettevõtjaid panustama oma pikaajalisse arengusse ning aitab kaasa valdkonna spetsialistide arvukuse ja kompetentsi kasvule regioonis.

	Tartu A	Tartu B	Viru Filmifond	Riga Film Fund
Asutamisaasta	2014	2014	2013	2010
Aastane maht	0.1% LV-eelarvest	Alates 100,000.-	Kuni 30,000.-	Kuni 1,200,000.-
Kes haldab	SA Tartu LMK	SA Tartu LMK	SA IVEK (SA Ida-Viru Ettevõtluskeskus)	Riga City Council
Fondi tööd korraldab	Projektijuht	Projektijuht	SA IVEK	Projektijuht LV-palgal
Kvalifitseeruvate projektide päritolu	Kodumaised professionaalsed projektid väljastpoolt Tartut ja välismaised kaastootmised (ja/või Tartu ettevõtte tootmisteenusused)	Kodumaised professionaalsed projektid ja välismaised kaastootmised või Tartu ettevõtte tootmisteenusused	Määratlemata	Välismaised filmiprojektid toodetud Läti kaastootmises ja/või Riia ettevõtete tootmisteenusena

Mida toetatakse	Mängufilm (MF) Dokfilm (DF) Lühifilm (LF) Kvaliteet-telesari alates 5 episoodi (TV) Videomängud ja ristmeedia (G&CM)	Mängufilm (MF) Dokfilm (DF) Kvaliteet-telesari alates 5 episoodi (TV)	Filmiprojektid	Mängufilmid Dokfilmid TV-draamad
Millist tootmisetappi toetatakse	Arendus Tootmine Järeltootmine	Tootmine Järeltootmine	Tootmine	Tootmine
Projekti kogueelarve alampiir	MF 200,000.- DF 20,000.- LF 20,000.- TV 8,000.- (per episode)	MF 400,000.- DF 40,000.- TV 10,000.- (per episode)	-	700,000.-
Toetuse maht	Kuni 20% kohalikest abikõlblikest kuludest	Kuni 20% kohalikest abikõlblikest kuludest	Kohalikud abikõlblikud kulud %-piiranguta	Kuni 20% kohalikest abikõlblikest kuludest
Projekti eelarve peab olema garanteeritud	Miinimum 50% tagatud kaasrahastus- lepingutega	Miinimum 50% tagatud kaasrahastus- lepingutega	Miinimum 50% tagatud kaasrahastus- lepingutega	Miinimum 50% tagatud kaasrahastus- lepingutega
Sõlmitava lepingu sisu	Kaasfinantseerimine	Kaasfinantseerimine	Kaasfinantseerimine	Kaasfinantseerimine
Toetuse taotlejaks kvalifitseerub	Tartus registreeritud jur.isik: kohalik kaasprodutsent või (järel)tootmisteenus pakkuja*	Eesti jur.isik varasema professionaalse filmitootmise kogemusega	Jur.isik varasema professionaalse filmitootmise kogemusega	Riias registreeritud jur.isik: kohalik kaasprodutsent või (järel)tootmisteenus pakkuja
Taotluste vastuvõtmine	2-3 korda aastas	2-3 korda aastas	jooksvalt	4 korda aastas
Muud fondi tegevused	Kohalike -talentide toetamine (koolitused, kohalike projektide kaasfinantseerimine)	-	Kohalike -talentide toetamine (projektide kaasfinantseerimine)	-

3.2 Turg ja konkurendid

Võttes arvesse Eesti füüsilist mastaapi ehk pigem miniatuursust ning kohaliku AV-sektori tagasihoidlikke tootmisvõimsusi (3-5 täispikka mängufilmi aastas), peab Tartu filmistuudio (ja tegelikult iga Eesti filmistuudio, olenemata asukohast,) suunama oma müügitgevuse eelkõige rahvusvahelisele turule.

Mis meil sealt oodata on?

Eelkõige tuleb välja tuua rahvusvaheliste mängufilmide kui suurima tootmiseelarve ja prestiižiga AV-teoste tootmismahud. Ainuüksi Euroopas toodetakse aastas üle tuhande kohaliku mängufilmi (lisaks USA, Aasia ja teiste piirkondade mängufilmide alltöövõttud nagu kaastootmised ja tootmisteenuste osutamine), Saksamaal näiteks paar-kolmsada filmi aastas. Kõik need filmid otsivad oma unikaalset finantseerimisskeemi – kas kaastootmise ja/või lihtsa *cash rebate* lahenduse näol.

Lisaks sellele eksisteerib suhteliselt eraldiseisvana tele- ja draamaseriaalide tootmise nišš. Näiteks ainuüksi Venemaal toodetakse üle 300 teleseriaali aastas. Neist hinnanguliselt 1/3 võib vajada oma tootmisbaasiks filmistuudio teenuseid väljaspool kodumaad.

Eesti kui filmitootmismaa ja Tartu kui –regiooni peamisteks sihtturgudeks võiksid olla järgmised piirkonnad:

- India (Läti ja Leedu kogemusele toetudes)
- Lõuna-Korea – tulenevalt Eesti Filmiinstituudi sõlmitud koostöö-memorandumist Lõuna-Korea filminõukoguga 27.11.13)
- Põhja- ja kesk-Euroopa, sh fookusena Saksamaa ja Soome, tulenevalt senisest koostööpraktikast.
- Venemaa. (Läti kogemusele toetudes ning kahe riigi vahelisi ajaloolisi sidemeid arvestades.)

Vaadeldes lähipiirkonnas paiknevaid konkurente – Baltikum ja Soome – ning nende filmistuudiote funktsionaalsust, siis paistab, et regiooni mahub kenasti üks kaasaegselt tehnilisi lahendusi, mastaape, võimekust ja töökeskkonda võimaldav stuudiokompleks.

Soome ainus filmistuudio, **Angel Films** 'le kuuluv, ühe 800 m² *sound stage* 'iga paviljon, asub Helsingi tööstuspiirkonnas, Herttoniemi's. Studio tegevus on suunatud eelkõige kodumaiste reklaamfilmide ja telesarjade tootmiseks. Harva filmitakse seal ka mängufilmi stseene. Neid, mille ülesehitamine mahupõhiselt võimalikuks osutub.

Lisaks võttepaviljonile on keskuses 500 m² suurune laohoone ja kohvik. Ühtlasi renditakse laias valikus võttetehnikat (valgussüsteemid, kaamerad jms).

NB! Ainsana Põhjamaadest puudub Soomes tänaseni filmitootmisstiimulite süsteem.

1948. aastal asutatud **Riia Filmistuudio** on regiooni üks vanimaid ning suurimaid. Riia äärelinnas paiknev asutuse kompleksis on filmide tootmine toimunud juba alates 1961. aastast. Läti ainus filmistuudio on mõttmetelt tänapäeva vajadustele sobiv

(3 *sound stage* 'i suurustega 140 m², 832 m² ja 988 m² – kokku 1960 m² võttepinda), kuid tugevalt amortiseerunud infrastruktuuriga stuudiokompleks. Filmistuudio arendus on soikunud stuudio omanike ja hoonestuse aluse maa omanike pea kümne aastase kohtuvaidlus(t)e saaga tõttu.

Lisaks multifunktsionaalsetele võtteplatsidele ning kostüümi- ja rekvisiidiladudele renditakse võttetehnikat (valgustus, helitehnika) ning pakutakse osaliselt järeltootmisteenusid.

Vilniuse filmistuudio - eelpoolnimetatutest kõige kaasaegsem - 1500 m² kogupindalaga stuudioehitis - rajati vana laohoone ümberehitamise teel ning avati alles 2014. aasta kevadel. Filmistuudio koosneb ühest 1100 m² pindalaga *sound stage* 'ist, millest 340 m² suuruse osa katab *green screen* lahendus. Lisaks on stuudiol mõned abiruumid.

3.3 SWOT analüüs

Tartu kui potentsiaalse filmikeskuse atraktiivsuse ning elujõulisuse hindamiseks on alljärgnevalt esitatud projekti SWOT analüüs:

TUGEVUSED

➤ **Sobilik kinnistu filmistuudio rajamiseks.**

Tartu Linnavalitsus on andnud omapoolse nõusoleku filmistuudio rajamiseks Raadi linnaosas asuvale kasutusest väljas seisvale kinnistule, mis oma pindala ja asukoha poolest on sobilik filmistuudio rajamiseks.

➤ **Tartu Linnavalitsuse osaline finantseering filmistuudiale.**

Tartu Linnavalitsus on andnud nõusoleku võtta enda kanda osa filmistuudio arendamise eelarvest. Samuti on linna valitseva koalitsiooni valimisplatvormi üheks olulisemaks valimislubaduseks kultuurilinnaku (sh filmistuudio) rajamine Raadile.

➤ **Tartu Linnavalitsuse ja Tartu Loomemajanduskeskuse sünergia ja kompetents projektide juhtimisel ja arendamisel.**

Filmistuudio tegevuste ettevalmistamist ja teostamist koordineerib Tartu Loomemajanduskeskus koostöös Tartu Linnavalitsusega, kes mõlemad omavad pikaajalist projektide juhtimise ja arendamise kogemust. Alates EL-i toetusrahade jaotamisega alustamisest on Tartu linn olnud kohalike omavalitsuste hulgas esirinnas toetusrahade taotlemisel ning nende edukal rakendamisel. Linnavalitsuses on erinevate osakondade näol olemas vajalik kompetents nii projektide taotlusdokumentide ettevalmistamisel ja juhtimisel (Välisprojektide teenistus), ehitus-ja projekteerimistöde koordineerimisel (Linnavarade osakond) kui ka loomemajandusega seotud valdkondade tegevuse koordineerimisel (Kultuuriosakond). Tartu Loomemajanduskeskuse nimel on Tartus Kalevi tänaval asuva hoonetekompleksi Eesti edukamaks loomemajanduskeskuseks kujundamise edulugu.

➤ **Tugev eeltöö filmistuudio ja filmifondi käivitamiseks.**

Filmistuudio projektiga seonduvalt on koostatud mahukas eeltasuvusanalüüs. Paralleelselt sellega on kaardistatud teiste Euroopa regionaalfondide tegevuspõhimõtteid ja toimimismudeleid. Teatud mõttes võiks ka öelda, et Tartu filmifondi pilootprojektina on eraldatud toetust koguperefilmile "Supilinna salaselts", mille kogu tegevustik leiab aset Tartus.

➤ **Väike, vaikne, tark ülikoolilinn.**

Tartu on kompaktne ent hästi toimiv linn. Pidevas liikumises olev filmitootmise protsess sobitub sellisesse keskkonda hästi. Mitmepalgelisus - romantiline, post-sovjetlik ent samas euroopalik ja Skandinaaviast eristuv. Võttekohana väga hinnatud kaunid Lõuna-Eesti maastikud leiduvad vaid mõnekümne-minutilise autosõidu kaugusel Tartu linnast.

NÕRKUSED

➤ **Varasema kogemuse puudumine filmistuudio arendamisel.**

Kuigi nii Tartu Linnavalitsus kui ka Tartu Loomemajanduskeskus omavad pikaajalist projektide juhtimise kogemust, siis spetsiifiline filmistuudio arendamise kogemus neil puudub.

➤ **Filmistuudio investeeringute mahukas ja finantseerimisallikate osaline puudumine.**

Filmistuudio rajamine plaanitud mahus tähendab investeeringut suurusjärgus 6 miljonit eurot (arvestamata Tartu linnavalitsuse poolt eraldatava maa maksumust.) 2014. aasta oktoobri seisuga on projekti teostamiseks teada omafinantseeringu võimalused ja maht, kuid puudub suurem finantseerimisplaan. Ei ole esitatud taotlusi kaasrahastuse saamiseks ega tegeletud muude finantseerimisallikate kaasamise võimaluste leidmisega.

➤ **Puudub strateegiline tegevuskava ning äriplaan koos finantsprognosidega.**

Vaatamata filmistuudio ja filmifondi idee käivitamiseks tehtud mahukale eeltööle, ei ole Tartu kui filmikeskuse projekti käivitamise kohta sisulist otsust vastu võetud. Puudub strateegiline, erinevate osapooltega kokku lepitud tegevuskava ning detailne äriplaan koos finantsprognosidega. Ehitushindade järjepidev kallinemine seab projekti teostamisele arvestatava ajalise surve.

➤ **Puudub indikatsioon / võrdlusmoment tegutsevate filmistuudiote tulude kujunemise ja struktuuri kohta.**

Võimalikult reaalsete finantsprognoside koostamiseks oleks vaja valdkonnaspetsiifilist ja analüütilist indikatsiooni eelkõige tulude kohta.

➤ **Kõrgem hinnatase Läti ja Leeduga võrreldes.**

Võib eeldada, et Eesti hinnatase jääb lähimatel aastatel endiselt Läti ja Leedu hinnatasemest kõrgemaks.

➤ **Kehvad lennu- ja rongiühendused**

2014.aasta oktoobri seisuga on Tartul regulaarne lennuühendus vaid Helsingiga. Lennufirma Flybe poolt koostöös Finnair'iga opereeritavad lennud Tartu-Helsingi liinil toimuvad viis korda nädalas. Air Baltic loobus Tartu-Riia liini teenindamisest 2011.aasta augustis. Samas, toetudes Tartu Lennujaama juhtaja hinnangule, on vägagi tõenäoline, et

Air Baltic alustab oma väikelennukite pargi suurendamise järgselt taas (aasta jooksul) Riia-Tartu liini opereerimist.

VÕIMALUSED

➤ **Filmistuudio puudumine Eestis**

Plaanitava taseme ja suurusega filmistuudio puudumine nii Eestis kui selle lähistel annab Tartule konkurentsieelise nii Tallinna kui naaberriikide ees. Filmistuudio rajamisel leiaks see kasutust nii Eesti filmitegijate kui välisootjate hulgas.

➤ **Filmistuudio ja filmifondi sünergia**

Filmistuudio eduka tegutsemise eelduseks on filmifondi tegevuse käivitamine ning seeläbi välismaiste filmitegijate meelitamine Tartusse. Tartu kujuneks Eesti filmitööstuse ekspordivõimekuse, valdkondliku hõive ja kompetents kasvulavaks.

➤ **Võimalikult varases faasis koostöö arendamine filmide tootjate ja levitajatega.**

Filmistuudio ja filmifondi käivitamise / arendamise kava tutvustamine regiooni olulisematele filmitegijatele potentsiaalsete rahvusvaheliste koostööprojektide kavandamiseks ning tootmise eelkõikulepete sõlmimiseks.

➤ **Soodne hinnatase Põhjamaade ja Kesk- ning Lääne-Euroopaga võrreldes.**

Võib oodata, et Eesti hinnatase püsib sihtriikide hinnatasemest madalamana veel kümnekond aastat. Vastav aeg on aga piisav filmistuudio tegevusmudeli ja mainekuvandi sissetöötamiseks.

OHUD

➤ **Konkureerivad filmistuudiod**

Regioonis laiemalt (Soome, Leedu, Rootsi, Taani) on tegevad mitmed edukad filmistuudiod, mis oma tegevust pidevalt edasi arendavad ning on pidevas konkurentsisis uute filmide hankimise nimel. Juhul, kui Tartu filmistuudio ei suuda neist piisavalt eristuda, siis seab see ohtu tema pikaajalise jätkusuutlikkuse.

➤ **Ehitushindade järjepidev kallinemine**

Prognooside kohaselt jätkub Eestis ehitushindade kallinemine ka järgnevatel aastatel. 2013.aastal tõusid ehitushinnad võrreldes 2012.aastaga koguni 5,2% (sh tööjõukulud 13,4%). Hindade kallinemine lisab projekti teostamisele arvestatava ajalise surve. Plaanitud ~6 miljoni euro suuruse investeringu maksumus suureneb 5,2% hinnatõusu juures ~305 tuh.eurot.

➤ **Venemaa**

Sellel aastal alanud Venemaa-Ukraina konflikti edasine kulg ja võimalikud mõjud on ettenägematud. Negatiivsed stsenaariumid Venemaa-Eesti suhetes on samuti võimalikud. Kuigi Venemaa ja Ukraina konflikti mõju Eesti majandusele on seni jäänud väikeseks, võivad olukorra pingestumine ning võimalikud Venemaa sanktsioonid Eesti suhtes olukorda muuta.

4. Lähiplaan: Tartu Filmistuudio numbrites

4.1 Filmistuudio investeeringud ja rahastus

Alljärgnevalt esitatud Filmistuudio väljaarendamise- ja investeerimisplaan toetub varasemalt Tartu Linnavalitsuse poolt tellitud projekti eeltasuvusanalüüsi raamistikule. Eeltasuvusanalüüsis esitatud kolme võimaliku arendusstsenaariumi kombinatsiooni ja modifikatsioonina tutvustab käesolev töö alternatiivset filmistuudio projekti, mille funktsionaalsus lähtub eelkõige filmitootja vajaduste ning majandusliku mõttekuse sümbioosist.

Esitletava uue stsenaariumi hoonestuse maht on 3600 m². (Võrdlusena eeltasuvusanalüüsis pakutud kolme erineva stsenaariumi mahud: 2270 m², 4158 m² ja 4578 m².) Analoogselt eeltasuvusanalüüsile ei ole investeeringute maksumusse arvestatud Tartu linna poolt eraldatava maa hinda.

Kavandatava 3600 m² kogupinnaga filmistuudio põhifunktsionaalsuses sisalduvad kaks *sound stage*'i suurusega 1200 m² ja 500 m², võttepaikade abiruumid, toitlustuspinnad, ehitusöökoda, laoruumid, kontoriruumid administratsioonile ning järeldootmise blokk.

Plaanide realiseerumisel saaks 1200 m² suurusest *sound-stage*'st Baltikumi suurim. (Täna on lähiregiooni lipulaevaks Vilniuse filmistuudio 1100 m² suurune *sound stage*.)

Olulise erinevusena eeltasuvusanalüüsi stsenaariumites kavandatust tuleb nimetada järeldootmisvõimekuse kaasamist ilma esialgsete investeeringuteta järeldootmistehnikasse. Eeltasuvusanalüüsis esitatud filmistuudio poolt palgatud järeldootmisosakonna alternatiivina pakutakse siinkohal välja mõte järeldootmise teenuste osutamiseks koostöös loodava Eesti Audiovisuaaltööstuse Ekspordiagentuuri ettevõtetega. Käesoleva projekti kirjutamise hetkeks ei ole veel täpselt selge, millises formaadis selline koostöö toimuks, kui suures mahus investeeritud järeldootmistehnikasse on vaja teosta ning milliste finantseerimisallikate abil see toimuks. Seetõttu vajab idee selgemate kontuuride visandamist projekti edasiste tegevuste raames.

Märkimist väärt erinevusena eeltasuvusanalüüsis tutvustatud arendusstsenaariumitest ei ole siin esitletud filmistuudio mudelis ette nähtud külaliskorterite väljaehitamist, põhjendusega, et Tartu majutusvõimalused on umbes kahe kilomeetri raadiuses saadaval ning, et varasemalt kavandatud paar külaliskorterit ei ole majutusvajaduste katmiseks piisav lahendus. Eelpool toodust lähtuvalt ei saa külaliskorterite väljaehitamist pidada majanduslikult mõistlikuks.

Erinevalt eeltasuvusanalüüsis visandatud kahe ehitustöökoja vajadusest, lähtub uue stsenaariumi järgse filmistuudio funktsionaalsus ühest ehitustöökojast ning hindab sellist lahendust kahe võttepaviljoni teenindamiseks piisavaks.

Niisamuti ei ole siinkohal peetud mõistlikuks kolme eelläbivaatusruumi väljaehitamist, vaid piirdatakse ühega.

Analoogselt eeltasuvusanalüüsidele on kõik investeerimisplaanis esitatud kulud toodud koos käibemaksuga/.

FILMISTUUDIO RAJAMISE EELARVE. TABEL 1 HOONESTUS

Hoonestus	Maht, m2	2014 hind	2014 maksumus	2017 hind	2017 maksumus
Võttepaviljonid	1700		1 445 000		1 571 337
Paviljon 1 (40x30 m2)	1200	850	1 020 000	924	1 109 179
Paviljon 2 (20x25 m2)	500	850	425 000	924	462 158
Võttemeeskonna ruumid ja abiruumid	720		864 000		939 540
Toitlustusruumid, m2	150	1 200	180 000	1 305	195 738
Puhkeruumid (Pav 1), m2	80	1 200	96 000	1 305	104 393
Puhkeruumid (Pav 2), m2	40	1 200	48 000	1 305	52 197
Võttemeeskonna kontoriruumid (Pav 1) 4 ruumi x 12 m2)	48	1 200	57 600	1 305	62 636
Võttemeeskonna kontoriruumid (Pav 2) 2 ruumi x 12 m2)	24	1 200	28 800	1 305	31 318
Grimmitoad (Pav 1) 4 tuba x 8 m2	32	1 200	38 400	1 305	41 757
Grimmitoad (Pav 2) 2 tuba x 8 m2	16	1 200	19 200	1 305	20 879
Kostuüümitoad (Pav 1) 3 tuba x 16m2	48	1 200	57 600	1 305	62 636
Kostuüümitoad (Pav 2) 2 tuba x 16m2	32	1 200	38 400	1 305	41 757
Duširuumid (Pav 1) 1 ruum x 10m2	10	1 200	12 000	1 305	13 049
Duširuumid (Pav 1) 1 ruum x 10m2	10	1 200	12 000	1 305	13 049
Esmane läbivaatusruum	30	1 200	36 000	1 305	39 148
Koridorid, sanitaarpinnad, tehn.kommunikatsioonid jm (Pav 1)	100	1 200	120 000	1 305	130 492
Koridorid, sanitaarpinnad, tehn.kommunikatsioonid jm (Pav 2)	100	1 200	120 000	1 305	130 492
Muud abiruumid, m2	660		660 000		717 704
Dekoratsioonide ehitustöökoda	200	1 000	200 000	1 087	217 486
Laod (Pav 1), m2	200	1 000	200 000	1 087	217 486
Laod (Pav 2), m2	200	1 000	200 000	1 087	217 486
Koridorid, sanitaarpinnad, tehn. kommunikatsioonid (Pav 1)	30	1 000	30 000	1 087	32 623
Koridorid, sanitaarpinnad, tehn. kommunikatsioonid (Pav 2)	30	1 000	30 000	1 087	32 623
Järeltöötlus	420		504 000		548 065
Helitöötlus	120	1 200	144 000	1 305	156 590
Pilditöötlus, animatsioon ja eriefektid	300	1 200	360 000	1 305	391 475
Administratiivruumid	100		120 000		130 492
Filmistuudio administratsiooni tööruum(id)	40	1 200	48 000	1 305	52 197
Koosolekute ruum, m2	30	1 200	36 000	1 305	39 148
Koridorid, sanitaarpinnad, tehn.kommunikatsioonid jm	30	1 200	36 000	1 305	39 148
Hoonestus kokku	3600		3 593 000		3 907 139

Hooneväliste rajatiste eelarvestamisel on lähtutud eeltasuvusanalüüsis toodud hinnangutest ja kogutud tehnilisest kompetentsist.

FILMISTUUDIO RAJAMISE EELARVE, TABEL 2 RAJATISED

	Kogus	2014 hind	2014 maksumus	2017 hind	2017 maksumus
Välised kommunikatsioonid			455 658		495 496
Elektriliitumine (Pav 1), A	300	134	40 263	146	43 783
Elektriliitumine (Pav 2), A	200	134	26 842	146	29 189
Elektriliitumine, muu (va järeltöötus), A	100	134	13 421	146	14 594
Elektriliitumine (järeltöötus), A	150	134	20 132	146	21 892
Vee- ja kanalisatsioonitrasside toomine kinnistu piirini, m	300	200	60 000	217	65 246
Soojatrassi toomine kinnistu piirini, m	800	350	280 000	381	304 481
Sidekaabli toomine kinnistu piirini	1	15 000	15 000	16 311	16 311
Teed, platsid, haljastus			336 000		365 377
Teed ja platsid (koos äärekivide ja sadeveekollektoritega), m2	5 000	54	270 000	59	293 606
Haljastus, m2	11 000	6	66 000	7	71 770
Hoonestuse välised rajatised kokku			791 658		860 873

FILMISTUUDIO RAJAMISE EELARVE, TABEL 3 SISUSTUS

Sisustus	Maht, m2	2014 hind	2014 maksumus	2017 hind	2017 maksumus
Paviljon 1	1200	75	90 000	82	97 869
Paviljon 2	500	75	37 500	82	40 779
Võttemeeskonna abiruumid (Pav 1)	528	150	79 200	163	86 125
Võttemeeskonna abiruumid (Pav 2)	192	150	28 800	163	31 318
Muud abiruumid, (Pav 1)	430	200	86 000	217	93 519
Muud abiruumid (Pav 2)	230	200	46 000	217	50 022
Järeltöötuse osakond	420	200	84 000	217	91 344
Administratiivruumid	100	100	10 000	109	10 874
Sisustus kokku			461 500		501 849

Sisustuse maksumus on leitud analoogselt eeltasuvusanalüüsi metoodikale ehk ruutmeetripõhiste hindade kaudu. Edasiste projekti tegevuste käigus - äriplaani ja selles sisalduvate finantsprognoside koostamisel - tuleks vajamineva mööbli ja tehnilise baasi vajadus selgelt kaardistada ja olulistest osades tagada konkreetsete hinnapakumistega.

Eeldatud on, et filmipaviljonide (*sound-stage*'ide) sisustamine piirdub spetsiaalse filmitehnilise baasvalgustuse ning erineva lisavarustuse paigaldamisvalmiduse loomisega riputite, talide jms näol.

Olulise erinevusena eeltasuvusanalüüsi stsenaariumi II funktsionaalsusest ei sisaldu siin esitletud filmistuudio mudelis järeltootmistehnika maksumust põhjendusel, et järeltootmise teenuste osutamist plaanitakse siinse stsenaariumi kohaselt koostöös loodava Eesti Audiovisuaaltööstuse Ekspordiagentuuri ettevõtetega.

FILMISTUUDIO RAJAMISE EELARVE, TABEL 4 MUUD KULUD

Muud kulud	%	Kulubaas 2014	2014 maksumus	Kulubaas 2017	2017 maksumus
Omanikujärelvalve	1%	4 284 000	42 840	4 658 553	46 586
Muud eelnimetamata kulud	4%	4 284 000	171 360	4 658 553	186 342
Tellija reserv	5%	4 284 000	214 200	4 658 553	232 928
Muud kulud kokku			428 400		465 855

Ülaltoodud tabelis on esitatud ehitustööde maksumuse hulka arvatud muud võimalikud kulud ja reservid.

Kokku on Tartu Filmistuudio rajamisega seotud otseste investeeringute maksumus 2017.aasta hinnatasemel **5 735 716 eurot (arvestamata projekti käivitamisega seotud kulusid ning Tartu linna poolt eraldatava maa hinda.)**. Filmistuudio ehitamise kulu (ilma sisustuse, reservide ja muude võimalike väljaminekuteta) on 1 218 eurot /m² 2014.aasta hinnatasemel ning 1 324 eurot / m² 2017.aasta hinnatasemel.

Prognooside kohaselt jätkub Eestis ehitushindade kallinemine ka järgnevatel aastatel. 2013.aastal tõusid ehitushinnad võrreldes 2012.aastaga koguni 5,2% (sh tööjõukulud 13,4%). Hindade kallinemine lisab projekti teostamisele arvestatava ajalise surve. Seega, tuleb arvestada, et plaanitud ca 6 miljoni euro suuruse investeeringu maksumus suureneb 5,2% hinnatõusu juures ~305 tuhat eurot.

PROJEKTEERIMISTÖÖDE EELARVE

	Neto	KM-20%	Kokku
Arhitektuurne eelprojekt	12 800	2 560	15 360
Ahitektuurne põhiprojekt	8 800	1 760	10 560
Arhitektuurne tööprojekt	4 800	960	5 760
Kokku arhitektuurne projekt	26 400	5 280	31 680
Konstruktivne põhiprojekt	12 000	2 400	14 400
Konstruktivne tööprojekt	9 600	1 920	11 520
Kokku konstrktiivne projekt	21 600	4 320	25 920
Eriosade projektid	40 000	8 000	48 000
Kokku projekteerimistööd	88 000	17 600	105 600
Projekteerimise järelvalve (vajadusel)			5 280

Projekteerimistööde maksumused põhinevad eeltasuvusanalüüsis esitatud projekteerimisbüroo GBD hinnangul. Käesolevas töös tutvustatud uue filmistuudio stsenaariumi projekteerimistööde maksumus on leitud suhtena (3600 m² = 80%) algupäraselt

projekteerimistööde aluseks olnud stsenaariumi II järgse hoonestuse mahust (4578 m² = 100%).

Lisades otsestele investeeringutele filmistuudio väljaarendamisega seotud tegevuste maksumuse (projekteerimistööde teostamine, riigihangete korraldamine, äriplaani ja rahastustaotluste koostamine jm), on investeeringute maht (arvestamata Tartu linna poolt eraldatava maa hinda) **6 000 973 eurot**. (vt. alapeatükk 4.2)

Ülevaade filmistuudio väljaarendamisega seotud tegevuste maksumusest ja ajakavast on esitatud järgmisel leheküljel, tabelis „Filmistuudio investeeringute plaan.“

Filmistuudio investeeringu suurus kokku ja kulutuste jagunemine aastate lõikes on hinnanguline ning võib muutuda sõltuvalt eelkõige ehitustööde maksumusest. Investeeringu esialgsele maksumusele lisandub maa maksumus, mille osas hetkel selgus puudub.

Hetkel olemasoleva info kohaselt on filmistuudio investeeringud planeeritud katta järgmiste finantseerimisallikate abil:

- vastavalt eelnevalt toimunud läbirääkimistele Tartu Linnavalitsusega Tartu Linna eelarvest *ca* 2 miljonit eurot (kokku aastatel 2015 – 2017)
- Euroopa Liidu struktuurivahenditest *ca* 1,5 miljonit eurot.

Euroopa Liidu eelarveperioodil aastatel 2014 – 2020 on loomemajanduse arendamise meetmed ja planeeritud Euroopa Liidu maksimaalsed toetuste summad meetme kohta kokku alljärgnevad:

- ✓ loomemajanduse inkubatsiooni arendamine (kokku 4 000 tuhat eurot),
- ✓ loomemajanduse tugistruktuuride arendamine (kokku 3 200 tuhat eurot),
- ✓ loomemajanduse valdkondades tegutsevate ettevõtete ekspordivõime arendamine (kokku 4 200 tuhat eurot),
- ✓ loomemajanduse sidumine teiste sektoritega (väikeprojektid) (kokku 700 tuhat eurot),
- ✓ loomemajanduse sidumine teiste sektoritega (suurprojektid) (kokku 1 400 tuhat eurot),
- ✓ loomemajandusala teadlikkuse tõstmine (kokku 2 500 tuhat eurot),
- ✓ loomemajanduse taristu ja tehnoloogilise võimekuse arendamine (4 000 tuhat eurot).

Seoses käesoleva projekti kõrge kattuvusega Euroopa Liidu arengusuundade ja prioriteetidega nii üldiselt, kui kitsamalt loomemajanduse suunal (vt. Peatükk 2), on planeeritud taotleda filmistuudio investeeringute katteks vahendeid loomemajanduse taristu ja tehnoloogilise võimekuse arendamise meetme kaudu summas 1 miljon eurot ehk maksimaalses toetusmääras, mis ühele projektile võimaldatakse.

Lisaks on planeeritud kaasata toetusi veel vähemalt 500 tuhande euro ulatuses. Esialgse hinnangu kohaselt on kõige tõenäolisem toetuse saamine läbi järgnevate meetmete:

- ✓ loomemajanduse tugistruktuuride arendamine
- ✓ loomemajanduse valdkondades tegutsevate ettevõtete ekspordivõime arendamine
- ✓ loomemajanduse sidumine teiste sektoritega (väikeprojektid)

FILMISTUUDIO INVESTEERINGUTE PLAAN

Tegevus	2015	2016	2017	TLV	Muu	Kommentaarid	
Projekti juhtimine ja teostamine	15 000	15 000	15 000	45 000		Investeeringud, filmifond ja turundus.	
Detailplaneeringu koostamine (sh	x			0		Teostatakse Raadi	
Projekteerimise	x			0		Teostatakse Tartu Linnavalitsuse töötajate	
Arhitektuurse eelprojekti koostamine	15 800			15 800		Teostatakse lepingulise partneri poolt	
Ehitusmaksumuse eelarvestamine	10 000			10 000		Ehitusmahtude leidmine ning	
Äriplaani koostamine, Rahastustaotluste	10 000	5 000		15 000		Teostatakse lepingulise partneri poolt	
Projekteerimis-ehitushanke		14 000		14 000		Eeldatud on, et vaja läheb välise	
Projekteerimise teostamine		95 457		31 512	63 945	67% investeeringust teostatakse välise	
Ehitustööde teostamine		2 344 283	2 889 583	5 2	1 727 780	3 506 087	67% investeeringust teostatakse muu
Sisustushanke ettevalmistamine			10 000	10 000		Eeldatud on, et vaja läheb välise	
Sisustuse soetamine ja paigaldamine			501 849	165 668	336 181	67% investeeringust teostatakse välise	
Stuudio tegevuse			60 000	60 000			
Kokku	50 800	2 473 740	3 476 433	6 000 973	2 094 760	3 906 213	
				35%	65%		

Lisaks Tartu Linna panusele (ca 2 miljonit eurot) ja hinnanguliselt 1,5 euro suurusele toetusele, on vajalik leida vahendeid veel ca 2,5 miljoni euro ulatuses investeringute teostamiseks kas era- või riskikapitali kaasamise ja/või finantsinstitutsioonide poolt pakutavate finantseerimistoodete (nt investeerimislaen, liising vms.) abil.

Potentsiaalsete investorite leidmiseks on eelnevalt vaja koostada põhjalik äriplaan ning omada ülevaadet filmistuudio eeldatavatest rahavoogudest, finantspositsioonist ning tuludest ja kuludest.

Struktuuritoetustest rahastatavaid kulutusi on enne toetuse laekumist võimalik katta sildfinantseeringu abil. See võib olla vajalik, kui toetus makstakse välja alles pärast projekti kulude tasumist toetuse saaja poolt. Sildifinantseeringuna saab kasutada erinevate finantsinstitutsioonide pakutavaid finantstooteid, riigiasutustel on võimalik sildfinantseeringut taotleda riigieelarvest.

4.2 Projekti käivitamise kulud ja tegevused

Filmistuudio väljaarendamise koordineerimine on projekti alguses faasis kõige odavam teostada Tartu Linnavalitsuse ja Tartu Loomemajanduskeskuse (TLK) omavahelise koostöö ning väliste ekspertide kaasamise kaudu. Seda on siiani ka tehtud. Projekti eestvedajaks on olnud TLK töötajad ja koostööpartnerid. Paraku ei ole see tegevus olnud küllalt sihipärane ja organiseeritud. Tänapäevani ei ole projekti juhtimiseks loodud töögruppi (või töögrupe, vastavalt 2013.aasta lõpus koostatud eeltasuvusanalüüsi ettepanekutele) ega seatud selgeid sihte. Puudub tegevuskava.

Eelpool toodud olukorrast lähtuvalt ning erinevalt eeltasuvusanalüüsis esitatud projekti käivitamise kulude projektsioonidest, nähakse käesolevas töös ette filmistuudio väljaarendamisega seotud projektijuhtimise ning valdkonnaspetsiifiliste kompetentside kaasamise kulusid ning vajadust analoogselt muude filmistuudio väljaarendamise tegevustega (nagu näiteks eelarvestamistööde teostamine, riigihangete ettevalmistamine jm).

Käesoleva töö autorid ei pea vajalikuks eeltasuvusanalüüsis tutvustatud kahe paralleelselt ja autonoomselt tegutseva töögrupi moodustamist (turundus ja investeringud) projekti teostamiseks, vaid pooldab info ja kompetentsi koondamist ühtsete eesmärkide nimel töötavasse mitmekülgseesse töögruppi. Turundustegevuste eraldamine kõikidest muudest tegevustest (investeringute töögrupi nime all) suurendab vaid projektiga seotud osapoolte killustatust.

Ülevaade projekti käivitamisega seotud kuludest ja tegevustest on esitatud filmistuudio investeringute plaanis (vt tabel lk.24).

Siin esitletud filmistuudio tegevuskava kohaselt oleks filmistuudio välja ehitatud 2017.aasta lõpuks ning tegevuse käivitamiseks valmis alates 2018.aasta algusest. Võtmetähtsusega selle

eesmärgi saavutamisel on rahastusvõimaluste tekkimise aeg. Kapitali kaasamine omakorda eeldab äriplaani olemasolu.

Hiljemalt välise kaasfinantseerimise taotlemise hetkeks osutub mõistlikuks kinnisvarainvesteeringute tarbeks uue juriidilise keha loomine sihtasutuse (SA) vormis. Filmistuudio edaspidine igapäevane opereerimine võiks toimuda läbi äriühingu (OÜ). Kahte juriidilist keha seoks rendileping, millega SA kinnisvara OÜ-le rendile annab.

4.3 Filmistuudio tegevuskulude projektsioonid

Filmistuudio tegevuskulude esialgsed projektsioonid ei sisalda teenustepõhiseid otsekulusid.

Olulisemad filmistuudio tegevuskulude prognoosimisel esile tõstmist vääriavad aspektid on:

- ✓ Hoonestusega seotud kommunaalkulud ja infrastruktuuri halduskulud on leitud stuudiokompleksi kasuliku pinna korrutamisel hinnangulise igakuise kuluga ühe ruutmeetri kohta, analoogselt eeltasuvusanalüüsi metoodikale.
- ✓ Kommunaalkulud ei hõlma filmitootjate poolt stuudio kasutamisel tarbitud elektrienergia maksumust. Eeldatakse, et elektrienergia kulu lisandub tarbimispõhiselt stuudio rendi hinnale.
- ✓ Turundus- ja üldhalduskulud tegevuskulud on leitud kuupõhise tegevuskulu korrutamisel 12-ga. Tegevuskulude suurus on intuiitiivne ning ei sisalda eeldatavalt sihtfinantseerimise toetusel kaetavaid kulusid.
- ✓ Kirje „muud kulud“ on puhver võimalike muude kulude katteks.

FILMISTUUDIO KULUDE PROJEKTSIOONID

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Palgafond	130 332	134 033	137 771	141 554	145 388	149 281
Infrastruktuuri kommunaalkulud (hoonestus)	108 000	111 067	114 165	117 299	120 477	123 703
<i>Kulu ühes kuus, €/m2</i>	2,50	2,57	2,64	2,72	2,79	2,86
Infrastruktuuri halduskulud (hoonestus)	21 600	22 213	22 833	23 460	24 095	24 741
<i>Kulu ühes kuus, €/m2</i>	0,50	0,51	0,53	0,54	0,56	0,57
Infrastruktuuri halduskulud (välisalad)	8 640	8 885	9 133	9 384	9 638	9 896
<i>Kulu ühes kuus, €/m2</i>	0,20	0,21	0,21	0,22	0,22	0,23
Turundus- ja üldhalduskulud	30 000	30 852	31 712	32 583	33 466	34 362
<i>Kulu ühes kuus</i>	2 500	2 571	2 643	2 715	2 789	2 863
Muud kulud	12 000	12 341	12 685	13 033	13 386	13 745
<i>Kulu ühes kuus</i>	1 000	1 028	1 057	1 086	1 116	1 145
Tegevuskulud kokku	310 572	319 392	328 300	337 314	346 451	355 727
<i>Kulu ühes kuus</i>	<i>25 881</i>	<i>26 616</i>	<i>27 358</i>	<i>28 109</i>	<i>28 871</i>	<i>29 644</i>
Paviljonide 1 ja 2 sisustuse kulum	23 108	23 108	23 108	23 108	23 108	23 108
<i>Sisustuse eeldatav kasulik eluiga, aastat</i>	6					
Võttemeeskonna abiruumide sisustuse kulum	19 574	19 574	19 574	19 574	19 574	19 574
<i>Sisustuse eeldatav kasulik eluiga, aastat</i>	6					
Muude abiruumide (Pav 1 ja 2) sisustuse kulum	14 354	14 354	14 354	14 354	14 354	14 354
<i>Sisustuse eeldatav kasulik eluiga, aastat</i>	10					
Järeltöötuse osakonna sisustuse kulum	15 224	15 224	15 224	15 224	15 224	15 224
<i>Sisustuse eeldatav kasulik eluiga, aastat</i>	6					
Administratiivruumide sisustuse kulum	1 812	1 812	1 812	1 812	1 812	1 812
<i>Sisustuse eeldatav kasulik eluiga, aastat</i>	6					
Hoonete kulum	124 943	124 943	124 943	124 943	124 943	124 943
<i>Hoonete kasulik eluiga, aastat</i>	35					
Hooneväliste rajatiste kulum	21 522	21 522	21 522	21 522	21 522	21 522
<i>Hoonete kasulik eluiga, aastat</i>	40					
Kulum kokku	220 537	220 537	220 537	220 537	220 537	220 537
<i>Kulu ühes kuus</i>	<i>18 378</i>	<i>18 378</i>	<i>18 378</i>	<i>18 378</i>	<i>18 378</i>	<i>18 378</i>
Kulud Kokku	531 108	539 928	548 836	557 850	566 987	576

Filmistuudio tegevuse korraldamine on võimalik teostada suhteliselt minimaalse tööjõu baasil. Alljärgnev tabel on koostatud eeldusel, et tökohad ja kompetents, mille täitmine sõltub otseselt filmistuudio koormatusest ja nõudlusest pakutavate teenuste järele – nt. puusepad, õmblejad jne. – kaasatakse vastavalt vajadusele / projektipõhiselt. Selline lähenemine võimaldab kasutada osalise koormusega tööjõudu (nt pensionärid, kes otsivad võimalusi oma oskuste ja kogemuste rakendamiseks) ehk järgib tööjõuturu trende ning võimaldab personalikululid optimaalsena hoida.

Ülevaade filmistuudio töötajaskonna baasvajadusest ja personalikuludest on esitatud alljärgnevas tabelis:

Ametinimetus	Töötajate arv	Palgakulu ühes kuus, 2014	Palgakulu ühes kuus, 2018
Tegevjuht	1	2 000,00	2 573,08
Turundusjuht	1	1 300,00	1 672,50
Juhtkonda assistent	1	1 000,00	1 286,54
Haldustöötaja	2	2 000,00	2 573,08
Kokku	5	6 300,00	8 105,20
Sotsiaal- ja töötusk.maks		2 142,00	2 755,77
Palgafond		8 442,00	10 860,96
Keskmine brutopalk		1 260,00	1 621,04

4.4. Jätkusuutlikkus

Filmistuudio äritulude ja -kulude analüüsimiseks on projekti käesolevas faasis võimalik anda ülevaade tegevuste jätkusuutlikkusest lähtudes minimaalselt vajaminevatest igakuistest müügiimahutudest stuudio täituvuse (kasutamise intensiivsuse) variatsioonides. Alljärgnev tabel illustreerib filmistuudio äritegevusega seotud tulude-kulude murdepunkti 2018.aasta kulubaasil.

Murdepunkt	450 063
Kasutusperiood	Tulu ühes kuus
4 kuud	112 516
5 kuud	90 013
6 kuud	75 011
7 kuud	64 295
8 kuud	56 258
9 kuud	50 007
10 kuud	45 006
11 kuud	40 915
12 kuud	37 505

Perspektiivi loomiseks võib välja tuua, et murdepunktile vastavate äritegevusega seotud tulude tase ühes kuus jääb samasse suurusjärku Tartu A-klassi äripindade rendihindadega ehk ~12 eurot / m².

Projekti edasiste tegevuste raames (äriplaani koostamine) on kindlasti vajalik tulude prognoosimine teenustepõhise hinnakirja baasil. See omakorda eeldab head ettekujutust teiste filmistuudiote tegevusmudelitest ning tulude struktuurist.

Filmistuudio tegevuse jätkusuutlikkust illustreerivad järgmisel leheküljel toodud tabelis läbi mängitud erinevate müügimahtudega stsenaariumid. Arvestused baseeruvad järgmistel eeldustel:

- ✓ Järeltöötuse ruumide renditulu 2015.aasta hinnabaasilt (15 €/m²) projitseerituna 2018.aasta hindadesse on 16,8 €/m².
- ✓ Võttepaviljonide (suur ja väike) keskmine müügihind 2015.aasta hinnabaasilt (1100 €/päev) projitseerituna 2018.aasta hindadesse on 1230 €/päev.
- ✓ Muude tulude all arvestatakse toitlustuspinna renditulu ja muid võimalikke filmistuudio tegevusest tulenevaid tulusid (nagu näiteks võttetehnika rendi ja produktsiooniteenuste vahendustasud.)

2018.aasta stsenaarium näitab stuudio opereerimist EBITDA null-tasemel ehk seda, milliste müügimahtude ja stuudio täituvuse tasemel suudab filmistuudio oma jooksvaid püsikulusid ja kohustusi katta. Antud eeldustel selgub, et stuudio opereerib null-punkti tasemel 42% täituvuse juures (s.o 12,5 võttepäeva kuus).

2021.aasta stsenaariumi kohaselt suudab filmistuudio 70% täituvuse juures ärikasumit teenida.

FILMISTUUDIO JÄTKUSUUTLIKKUSE ILLUSTRATSIOON

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Järeltootmise ruumide renditulu	126 164	129 747	133 365	137 027	140 739	144 507
<i>Tulu ühes kuus (lähtuvalt 95% täituvusest)</i>	<i>10 514</i>	<i>10 812</i>	<i>11 114</i>	<i>11 419</i>	<i>11 728</i>	<i>12 042</i>
Stuudio renditulud	184 500	227 688	273 090	318 470	333 516	363 725
<i>Tulu ühes kuus</i>	<i>15 375</i>	<i>18 974</i>	<i>22 757</i>	<i>26 539</i>	<i>27 793</i>	<i>30 310</i>
<i>Stuudio täituvus</i>	<i>42%</i>	<i>50%</i>	<i>60%</i>	<i>70%</i>	<i>73%</i>	<i>80%</i>
<i>Stuudio täituvus päev/kuu</i>	<i>12,5</i>	<i>15,0</i>	<i>18,0</i>	<i>21,0</i>	<i>22,0</i>	<i>24,0</i>
Muud tulud	0	43 040	44 240	45 455	46 686	47 936
<i>Tulu ühes kuus</i>		<i>3 587</i>	<i>3 687</i>	<i>3 788</i>	<i>3 891</i>	<i>3 995</i>
Müügitulu kokku	310 664	400 475	450 696	500 953	520 941	556 168
<i>Müügitulu ühes kuus</i>	<i>25 889</i>	<i>33 373</i>	<i>37 558</i>	<i>41 746</i>	<i>43 412</i>	<i>46 347</i>
Palgafond	130 332	134 033	137 771	141 554	145 388	149 281
<i>Kulu ühes kuus</i>	<i>10 861</i>	<i>11 169</i>	<i>11 481</i>	<i>11 796</i>	<i>12 116</i>	<i>12 440</i>
Infrastruktuuri kommunaal- ja halduskulud	138 240	142 166	146 131	150 143	154 210	158 339
<i>Kulu ühes kuus</i>	<i>11 520</i>	<i>11 847</i>	<i>12 178</i>	<i>12 512</i>	<i>12 851</i>	<i>13 195</i>
Turundus- ja üldhalduskulud	30 000	30 852	31 712	32 583	33 466	34 362
<i>Kulu ühes kuus</i>	<i>2 500</i>	<i>2 571</i>	<i>2 643</i>	<i>2 715</i>	<i>2 789</i>	<i>2 863</i>
Muud kulud	12 000	12 341	12 685	13 033	13 386	13 745
<i>Kulu ühes kuus</i>	<i>1 000</i>	<i>1 028</i>	<i>1 057</i>	<i>1 086</i>	<i>1 116</i>	<i>1 145</i>
Tegevuskulud kokku	310 572	319 392	328 300	337 314	346 451	355 727
<i>Kulu ühes kuus</i>	<i>25 881</i>	<i>26 616</i>	<i>27 358</i>	<i>28 109</i>	<i>28 871</i>	<i>29 644</i>
EBITDA	92	81 083	122 396	163 639	174 491	200
<i>EBITDA marginaal</i>	<i>0,0%</i>	<i>20,2%</i>	<i>27,2%</i>	<i>32,7%</i>	<i>33,5%</i>	<i>36,0%</i>
Sisustuse kulum	74 072	74 072	74 072	74 072	74 072	74 072
Hoonete ja rajatiste kulum	146 465	146 465	146 465	146 465	146 465	146 465
	220 537	220 537	220 537	220 537	220 537	220 537
Kulumi vähendamine sihtfinantseerimise tulude võrra	-81 045	-81 045	-81 045	-81 045	-81 045	-81 045
Sihtfinantseerimise tuludega korrigeeritud amort	139 492	139 492	139 492	139 492	139 492	139 492
<i>Kulu ühes kuus</i>	<i>11 624</i>	<i>11 624</i>	<i>11 624</i>	<i>11 624</i>	<i>11 624</i>	<i>11 624</i>
Kulud Kokku	450 063	458 884	467 791	476 805	485 943	495 219
Kasum / -kahjum	-139 400	-58 409	-17 096	24 147	34 999	60
	-44,9%	-14,6%	-3,8%	4,8%	6,7%	11,0%

5. Tartu filmistuudio ja filmifondi rahvusvahelise turundamise mehhanismid

Tartu filmistuudio ja -fondi rahvusvahelise turundamise mehhanismid tuleb välja töötada paralleelselt ja koostöös Eesti Filmiinstituudi, Film Estonia, Eesti Rahvusliku Filmiprodutsentide Ühingu ja teiste erialaorganisatsioonide ning Eesti Filmitööstuse Ekspordiklastriga.

Eesti rahvuslik filmitööstus on maailma mastaabis üsna miniatuurne, kuid samas on Eesti film end tõestanud läbilöögivõimelise ja kvaliteetsena maailma mainekatel filmifestivalidel, ning teeb seda eeldatavasti ka edaspidi. Seega saab Tartu „kasutada“ juba loodud ja loodavate filmide positiivset kuvandit ja filmidele osakssaavat tähelepanu rahvusvahelisel filmimaastikul. Eesti filmi identiteedi kaudu on Tartu filmistuudiol ja –fondil end lihtsam rahvusvahelistel filmiturgudel nähtavaks teha. Tartu kui filmikeskuse tootmisvõimaluste tutvustamine annab omakorda teistele kohalikele filmiinstitutsioonidele ja professionaalsetele ühendustele parema baasi läbirääkimisteks rahvusvaheliste koostööprojektide osas. Kuna Tartu poolt loodud finantsstiimulid on suures plaanis kasulik kogu Eesti filmitööstusele, on garanteeritud, et Tartu algatuse „reklaamiagentideks“ saavad kõik Eesti filmivaldkonnaga seotud spetsialistid, kes rahvusvahelisel tasandil töötavad ja suhtlevad. Oluline on viia oma sõnum kohale kõigile asjaosalistele kohe projekti käivitamise esimeses faasis.

❖ Euroopa filmitööstuse jaoks eksisteerib 2 peamist filmiturgu (ehk messi):

- Berliini Rahvusvahelise Filmifestivali, Berlinale, raames toimuv **European Film Market (EFM)**, mis leiab aset igal aastal veebruaris (Berliinis, Saksamaal) ning
- *Cannes'*i Rahvusvahelise Filmifestivali raames toimuv **Marché du Film**, mis leiab aset igal aastasel maikuus (Cannes, Prantsusmaa).

Mõlemal nimetatud filmiturul osaleb praktiliselt kogu Euroopa ja Venemaa filmitööstus ning väga mitmed tegijad mujalt maailmast (Aasiast, USA'st, Kanadast.). Cannes'is aga on suurem osakaal just Euroopa välistel tootjatel ja filmiprodutsentidel, kuni suurte Hollywoodi stuudiote esindajateni välja.

Viitega Eesti Filmi Instituudi ja Lõuna-Korea filminõukogu vahel aasta tagasi sõlmitud koostöömemorandumile, on meile Aasia suunal väljasirutumise seisukohalt oluline osaleda nüüdsest ja edaspidi ka Aasia suurimal filmiturul.

- Busani Rahvusvahelise Filmifestivali raames toimuval **Asian Film Market'**il, mis leiab aset oktoobris (Busan, Lõuna-Korea).

Kõikidel loetletud filmiturgudel osalemise (väljapanekud, reklaammaterjalid, turundusüritused jms.) strateegia ja kulud on kasulik jagada kõigi või osade eelpoolnimetatud AV-tööstuse organisatsioonide vahel. Nii saab sõnum tugevam ja kulud püsivad kontrolli all.

Tartu regionaalfilmifondil, mis kavade kohaselt asutatakse varem, kui filmistuudio, peaks juba oma tegevuse algfaasis alustama koostööd eelpoolnimetatud organisatsioonidega, et

ühiselt (ning ka teisi potentsiaalsete partnereid kaasates) moodustada Eesti Audiovisuaaltööstuse Ekspordiagentuur (eeskujuks FAVEX ehk Finnish Film and Audiovisual Export struktuur).

6. Edasised tegevused

Tartu filmikeskuse väljaarendamiseks tuleks järgnevalt ellu viia järgmised tegevused:

1. 2014. a. Tartu regionaalse filmifondi asutamiseks tellida juriidiline ekspertiis fondi asutamise tingimuste ja vormi küsimustes ning kinnitada fondi struktuur ja finantstehnilised aspektid Tartu Linna ja Tartu Loomemajanduskeskuse koostöös. (Fondi tegevuse ja toetuste jagamise põhiprintsiibid on kirjeldatud käesoleva töö peatükis 3.1.2.)
 2. Tartu regionaalse filmifondi turundamiseks:
 1. Lähendada Tartu regionaalse filmifondi esindaja osa võtma Tallinnas 25.-28.11.14 PÖFF-i raames toimuvast rahvusvahelisest mängufilmide kaastootmisturust Baltic Event.
 2. Asuda läbi rääkima Eesti Filmiinstituudi, Film Estonia ning Eesti filmitootjatega, et ühiselt valmistuda Berliini rahvusvahelise filmifestiivali, Berlinale, kaastootmisturuks, mis toimub Berliinis 2015.a. veebruaris.
- ❖ Filmistuudio väljaarendamisega seondult:
- Koostada filmistuudio väljaarendamise detailne tegevus- ja ajakava ning määrata projekti iga konkreetse tegevuse tulemuse ja õigeaegse valmimise eest vastutav isik. Siinjuures peavad käesolve töö aurotid vajalikuks osutada erilist tähelepanu alljärgnevatele võtmetähtsusega tegevustele:
 - Projekteerimise lähteülesande ja eelprojekti koostamine ning ehitusmaksumuse hindamine on vältimatu eeltingimus ja lähtekoht äriplaani koostamiseks.
 - Potentsiaalsete investorite kaasamiseks on eelnevalt vaja koostada detailne äriplan, mis annab ülevaate filmistuudio eeldatavatest rahavoogudest, finantspositsioonist ning tuludest ja kuludest.
 - Lähendada Tartu esindaja osa võtma Tallinnas 27.11.14 toimuvast Eesti Filmitööstuse Ekspordiklastri ja PÖFF'i koostöös korraldatavast filmitööstusvaldkonna eriseminarist "Rahvusvaheliste stuudiokaasuste ja ärimudelite tutvustusvisiit", kuhu on oodata 4 erineva filmistuudio operaatoreid Singapurist, USA'st, AÜE'st ja Luxembourgist.
 - Koostöös Eesti Filmiinstituudi, Eesti Filmitööstuse Ekspordiklastri ja Eesti filmivaldkonnaga laiemalt, korraldada Tartus (või Tallinnas) Tartu filmifondi ja filmistuudio rajamise kava tutvustav infopäev.
 - Otsida filmistuudio rajamise sünergiat koostöös Tartu Üliõpilaste, Tartu Kutsehariduskeskuse ja Tartu Kunstikooliga töötamaks välja Tartu filmistuudio unikaalne, innovaatiline ja rahvusvahelises konkurentsivõimeline toimiv mudel.

Projekti teostaja: Revolver Film OÜ
Kaasteostajad: Apelsin Meedia OÜ, Target One OÜ